

Sygn. akt I A Ca 561/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Waldemar Kryślak

Sędziowie: SA Jan Futro (spr.), SA Piotr Górecki

Protokolant: st. sekr. sąd. Sylwia Woźniak

po rozpoznaniu w dniu 5 września 2012 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa A. D. i C. D.

przeciwko Skarbowi Państwa - Szefowi Wojskowego Zarządu Infrastruktury w P.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku końcowego Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 13 kwietnia 2012 r., sygn. akt I C 3719/05

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I.a. i termin początkowy płatności zasądzonych w nim odsetek określa na dzień 6 września 2011 r. a ponadto powództwo w zakresie zasądzonych odsetek oddala;
2. oddala apelację w pozostałej części;
3. zasądza od powodów na rzecz pozwanego 1 440 zł tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;
4. nakazuje ściągnąć od powodów na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu 1 592 zł tytułem części opłaty sądowej od apelacji, od uiszczenia której pozwany był zwolniony.

Piotr Górecki Waldemar Kryślak Jan Futro

I A Ca 561/12

UZASADNIENIE

Powodowie A. D. i C. D. w pozwie wniesionym w dniu 28 grudnia 2005 r., skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa – Szefowi Wojskowego Zarządu Infrastruktury wP.wnieśli o zasądzenie od pozwanego kwoty 80 051,67 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu i kosztami procesu, w tym 34 351,67 zł tytułem kosztów rewitalizacji akustycznej budynku mieszkalnego i 45 700 zł tytułem odszkodowania za zmniejszenie się wartości nieruchomości powodów w związku z wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego P. – K. w P..

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania. W szczególności w odpowiedzi na pozew zakwestionował wskazaną w pozwie wysokość szkody.

Prawomocnym wyrokiem częściowym z dnia 21 lipca 2009 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu rozstrzygnął sprawę w zakresie roszczeń dotyczących nakładów związanych z zapewnieniem mieszkaniu właściwego klimatu akustycznego.

Na rozprawie w dniu 2 kwietnia 2012 r. powodowie rozszerzyli żądanie pozwu w zakresie roszczenia o odszkodowanie za zmniejszenie wartości nieruchomości o kwotę 14 507 zł jednocześnie wnosząc o zasądzenie odsetek ustawowych od tej kwoty od dnia rozszerzenia powództwa.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości.

Wyrokiem końcowym z dnia 13 kwietnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu rozpoznając roszczenie o odszkodowanie za zmniejszenie się wartości nieruchomości powodów zasądził od pozwanego na ich rzecz solidarnie kwotę 60 207 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 45 700 zł od dnia 29 grudnia 2005 r. do dnia zapłaty i od kwoty 14 507 zł od dnia 2 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty.

Orzekając o kosztach postępowania zasądził od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 6 273,94 zł, nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 4 280,25 zł tytułem części nie uiszczonych wydatków, w pozostałym zakresie nie obciążył powodów nie uiszczonymi kosztami procesu.

Z uwagi na fakt, że apelacja skarży jedynie rozstrzygnięcie dotyczące wysokości zasądzonych z tytułu opóźnienia odsetek wskazać należy, że podstawą tego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia.

Powodowie A. D. i C. D. są współwłaścicielami na zasadach wspólności majątkowej małżeńskiej, nabytej w 1968 r., nieruchomości położoną w P. przy ul. (...), stanowiącą działkę nr (...) o powierzchni 0,0520 ha, dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto w P. prowadzi obecnie księgę wieczystą Kw. nr (...).

Wojewoda (...) wydał w dniu 17 grudnia 2003 roku rozporządzenie nr (...) w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego P. - K. w P.. Rozporządzenie zostało wydane na podstawie art. 135 ust. 1 i 2 ustawy z 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. nr 62 poz. 627 ze zmianami).

Na podstawie powyższego rozporządzenia nieruchomość powodów zaliczona została do strefy (...) obszaru ograniczonego użytkowania.

Rozporządzeniem nr(...) dnia 31 grudnia 2007 roku Wojewody (...) zmieniono rozporządzenie w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego P. - K..

Na podstawie powyższego rozporządzenia nieruchomość powodów zaliczona została do strefy (...) obszaru ograniczonego użytkowania.

Wartość rynkowa nieruchomości nieobciążonej strefą II dla aktualnego sposobu użytkowania nieruchomości wg cen z 6 września 2011 r. wynosi 423 633 zł.

Spadek wartości nieruchomości położonej w strefie II obszaru ograniczonego użytkowania lotniska wojskowego P. - K. wynosi 13% w oparciu o założenie, że zahamowanie obrotu nastąpiło na skutek wprowadzenia stref i gdyby ich nie wprowadzono to cena nieruchomości położonej w strefie ograniczonego użytkowania wzrosłaby tak jak w podobnych lokalizacjach.

Utrata wartości przedmiotowej nieruchomości dla położenia w strefie II wynosi 60 207 zł (463.127 zł x 0,13).

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, że podstawę uwzględnienia powództwa stanowi przepis art. 129 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.).

Uznając, że roszczenie powodów o zasądzenie odsetek ustawowych jest zasadne w całości, Sąd Okręgowy wskazał, że od kwoty 45 700 zł zasądził ustawowe odsetki z tytułu opóźnienia od dnia 29 grudnia 2005 r., mając na uwadze, że strona powodowa już na początku procesu taką kwotę wskazała jako odszkodowanie z tytułu spadku wartości nieruchomości w oparciu o prywatną wycenę dokonaną przez rzeczoznawcę w październiku 2005 r. W takiej sytuacji, skoro strona powodowa domagała się w pozwie kwoty niższej od kwoty ustalonej przez biegłego i cen z opinii prywatnej z października 2005 r., to zasadnym jest wobec długotrwałości niniejszego procesu i kompensacyjnego charakteru odsetek uznanie zasadności opóźnienia w zapłacie ww. kwoty od dnia 29 grudnia 2005 r. W przeciwnym razie doszłoby do premiowania pozwanego jako dłużnika za uciążliwość i długotrwałość procesu wywołaną jedynie stanowiskiem procesowym strony pozwanej, zgłaszanymi zarzutami co do prawidłowości merytorycznej powództwa. Natomiast od kwoty 14 507 zł, tj. od kwoty rozszerzonej sąd zasądził od dnia 2 kwietnia 2012 r. tj. od dnia dokonania ww. rozszerzenia na rozprawie w dniu 2 kwietnia 2012 r.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu - wskazując, co się na nie składa - Sąd Okręgowy powołał przepisy art. 100 k.p.c., art. 108 k.p.c., art. 102 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. nr 163 poz. 1348 z późn. zm.).

Od wyroku tego apelację wniósł pozwany zaskarżając go w części, a mianowicie w punkcie I.a. w zakresie rozstrzygnięcia o odsetkach ustawowych od kwoty 45 700 zł od dnia 29 grudnia 2005 r. do dnia wyrokowania.

Skarżący zarzucił błędne i sprzeczne z zebranymi w sprawie dowodami ustalenie, że powodowie w dniu 29 grudnia 2005 r. doznali szkody w wysokości 45 700 zł, a w konsekwencji błędne ustalenie terminu, od którego należy naliczyć odsetki, a nadto naruszenie przepisów Kodeksu cywilnego przez przyjęcie, że powodom należą się odsetki ustawowe od dnia wytoczenia powództwa, a nie od dnia wyrokowania.

W konsekwencji pozwany wniósł o zmianę wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonej części i zasądzenie na rzecz powodów odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia wyrokowania, a nadto zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się po części zasadna.

Należy podzielić stanowisko skarżącego, że w przypadku ustalenia odszkodowania na podstawie art. 363 § 2 k.c. ustalenie terminu początkowego zasądzenia odsetek w przypadku odpowiedzialności z tytułu czynu niedozwolonego uzależnione jest od okoliczności każdego konkretnego przypadku.

Niewątpliwie według art. 481 k.c. odsetki należą się za samo opóźnienie, choćby wierzyciel nie poniósł żadnej szkody i choćby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi; przysługują one przy tym w zasadzie według stopy ustawowej. Tak ujęte odsetki stanowią rekompensatę uszczerbku doznanego przez wierzyciela wskutek pozbawienia go możliwości czerpania korzyści z należnego mu świadczenia pieniężnego. W odniesieniu do należności pieniężnych można bowiem zawsze przyjąć, że w następstwie opóźnienia wierzyciel doznaje uszczerbku w postaci utraty procentu, na jaki mógłby ulokować otrzymaną w terminie sumę. To niejako ryczałtowe i oparte na uproszczonych zasadach wyrównanie typowego uszczerbku wynikłego z nieotrzymania świadczenia pieniężnego w terminie - jakim jest przyznanie odsetek za opóźnienie - stanowi rekompensatę minimalną. W razie bowiem zwłoki dłużnika wierzyciel może żądać nadto naprawienia szkody na zasadach ogólnych (zob. "Uzasadnienie projektu kodeksu zobowiązań" w opracowaniu głównego referenta projektu prof. Romana Longchamps de Berier, Warszawa 1934, s. 370 i nast.). Jeżeli dłużnik nie płaci odszkodowania w terminie, tj. z reguły niezwłocznie po wezwaniu, o którym mowa w art. 455 k.c., niekiedy zaś już w dniu wyrządzenia szkody, wierzyciel nie ma możliwości czerpania korzyści z należnego mu świadczenia pieniężnego. Doznany przez niego z tego powodu uszczerbek powinien

być pokryty przez przyznanie mu odsetek za opóźnienie w zapłacie wymaganej sumy. Innymi słowy, odszkodowanie w rozmiarze, w jakim ono należy się wierzycielowi w dniu, w którym dłużnik ma je zapłacić, powinno być oprocentowane od tego dnia. Wobec dynamicznego charakteru szkody, wysokość odszkodowania w określonych odcinkach czasu może być jednak różna, a początek opóźnienia co do poszczególnych kwot odszkodowania przypadać na inne daty.

Podkreślić należy, że nie ulega żadnej wątpliwości, iż pozwany Skarb Państwa nie spełniając świadczenia po wezwaniu go do zapłaty popadł w opóźnienie. Jednakże wskazany wyżej obowiązek ogranicza się jedynie do rozmiarów wymagalnego wówczas świadczenia, w tym przypadku szkody istniejącej w momencie wezwania. Dochodzoną kwotę można uznać za należną powodom we wskazanym przez nich dniu, gdy wyraża ona faktyczną szkodę powodów według cen z tego dnia lub - w pewnych szczególnych wypadkach - z oznaczonego wcześniejszego dnia. Innymi słowy zasądzenie odsetek od kwoty 45 700 zł od dnia 29 grudnia 2005 r. byłoby – z uwagi na opóźnienie pozwanego – niewątpliwie zasadne, gdyby Sąd Okręgowy ustalił, że wymagalne we wskazanej dacie, należne od pozwanego świadczenie kształtowało się co najmniej w tej wysokości.

Zebrany w sprawie niniejszej materiał nie pozwala na takie ustalenie. Sąd Okręgowy nie dokonał w tym zakresie żadnych ustaleń stanu faktycznego. Powodowie zresztą też nie próbowali dowodzić, jak kształtowała się wysokość szkody w dniu 29 grudnia 2005 r. Samo powołanie się na zakwestionowaną opinię prywatną dołączoną do pozwu z 2005 r., nie jest wystarczające dla dokonania takich ustaleń. Dokument prywatny – jakim jest ta opinia - stanowi jedynie dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (art. 245 k.p.c.). Nie jest on natomiast dowodem na prawdziwość treści zawartych w dokumencie i w przypadku – jak niniejszym – zaprzeczenia prawdziwości takich faktów na stronie spoczywa obowiązek wykazania innymi środkami dowodowymi prawdziwości tych treści (art. 6 k.c.).

Okoliczność, że zgodnie z opinią biegłego C. w dacie 6 września 2011 r. szkoda wynosiła 60 207, co przewyższa kwotę odszkodowania dochodzoną pozwem – szczególnie przy znanych powszechnie fluktuacjach cen na rynkach nieruchomości - nie przesądza o tym, że w grudniu 2005 r. szkoda ta wynosiła co najmniej 45 700 zł. Wysokość szkody ustalono na dzień 6 września 2011 r. (opinia biegłego C. – k. 814-913). Uzasadniało to przyznanie odsetek za opóźnienie od wskazanej kwoty od ustalonej na ten dzień wartości

Nie jest natomiast trafne stanowisko pozwanego, że jego opóźnienie nie mogło powstać przed dniem doręczenia opinii biegłego. Odsetki od odszkodowania pieniężnego należą się od dnia, w którym odszkodowanie to powinno być zapłacone. W wypadku zobowiązań z czynów niedozwolonych, które mają charakter bezterminowy, stan opóźnienia w spełnieniu świadczenia powstaje po wezwaniu dłużnika do świadczenia (art. 455 k.c.). Znaczenie takiego wezwania wierzyciela polega na tym, że z jego chwilą na dłużniku zaczyna ciążyć obowiązek niezwłocznego spełnienia świadczenia i że nie spełniając go popada w opóźnienie, a to uprawnia wierzyciela do żądania odsetek za czas opóźnienia (art. 481 § 1 k.c.). Dłużnik popada w opóźnienie, jeśli nie spełnia świadczenia pieniężnego w terminie, w którym stało się ono wymagalne, także wtedy, gdy kwestionuje istnienie lub wysokość świadczenia. Powodowie zwywali pozwanego do zapłaty już w listopadzie 2005 r.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

W pozostałej części apelacja okazała się niezasadna i na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd ją oddalił.

Zważywszy, że odsetki od kwoty 45 700 zł za okres od 29 grudnia 2005 r. do 5 września 2011 r. wynoszą 31 790,92 zł i apelacja w tym zakresie została uwzględniona należało ustalić, że pozwany wygrał w tej instancji sprawę w 90%.

Uzasadniało to na podstawie art. 100 k.p.c. stosunkowe rozdzielenie kosztów.

Zważywszy, że każda ze stron poniosła zgodnie z § 6 pkt 5 oraz § 13 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. nr 163 poz. 1348) i § 6 pkt 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności

radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163 poz. 1349), koszty w wysokości po 1 800 zł, ustalone koszty zastępstwa łącznie wynoszą 3 600 zł i obciążają powodów w 90 % tj. w wysokości 3 240 zł a pozwanego w 10 % tj. 360 zł. Skoro pozwany poniósł je w wysokości 1 800 zł powodowie winni mu zwrócić 1 440 zł.

Pozwany Skarb Państwa z mocy art. 94 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 167 poz. 1398 z późn. zm.) jest zwolniony od opłat sądowych. Zasądzone na rzecz pozwanych odsetki do dnia wyrokowania wyniosły łącznie 35 371,80 zł. Powodowie przegrali postępowanie apelacyjne co do kwoty 31 790,92 zł, tj. w około 90%. Na podstawie art. 113 ust. 1 powołanej ustawy Sąd Apelacyjny nakazał ściągnąć od powodów część opłaty od apelacji, od uiszczenia której pozwany był zwolniony w tym samym stosunku (cała opłata od apelacji wynosi 5% od kwoty 35 371,80 zł = 1.768,59 zł, po zaokrągleniu do pełnych złotych na podstawie art. 21 u.k.s.c. 1 769 zł, przy czym 90% tej kwoty obciąża powodów, tj. 1 592 zł).

Piotr Górecki Waldemar Kryślak Jan Futro